

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

ТОРБАС ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК 343.123.1(477) «2012»

ФОРМИ ЗАКІНЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ
ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ
УКРАЇНИ 2012 р.

Спеціальність 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика;
судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України,
заслужений юрист України
АЛЕНИН Юрій Павлович,
Національний університет
«Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри кримінального процесу;

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
КАПЛІНА Оксана Володимирівна,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
завідувач кафедри кримінального процесу;

кандидат юридичних наук, доцент
ГРИНЮК Володимир Олексійович,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
доцент кафедри правосуддя

Захист відбудеться ____ квітня 2015 р. о ____ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.03 Національного університету «Одеська юридична академія» (65009, м. Одеса, Фонтанська дорога, 23).

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: м. Одеса, вул. Піонерська, 2.

Автореферат розісланий « ____ » _____ 2015 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Г. І. Чанишева

Підписано до друку 25.02.2015. Формат 60х90/16. Папір офісний. Друк на дуплікаторі.
Ум.-друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим. Зам. № 1502-2а.

Видано і віддруковано у ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).
м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25. Тел. (048) 7777-591.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Зміни, які останнім часом відбулися в суспільному, політичному та економічному житті України, стали каталізатором для кардинальних перетворень в українському законодавстві, приведення його у відповідність до принципів міжнародного права з метою забезпечення балансу приватних інтересів особи і публічних інтересів суспільства та держави.

Ратифікація Україною великої кількості міжнародних договорів та прийняття на себе зобов'язань щодо їх виконання змусила нашого законодавця радикально вплинути на подальший законодавчий процес. Одні галузі права зазнали суттєвих перетворень шляхом внесення змін до відповідних нормативно-правових актів, інші ж були цілковито оновлені за рахунок прийняття нових законів та, відповідно, підзаконних нормативно-правових актів. І саме до таких оновлених галузей права відноситься кримінальне процесуальне право, адже прийняття нового Кримінального процесуального кодексу України 13 квітня 2012 р. (далі – КПК України) значно змінило увесь вектор розвитку кримінальної та кримінально-процесуальної політики держави.

КПК України внесено велику кількість змін до існуючої моделі кримінального процесу, доповнивши її одними положеннями та виключивши інші. Не стали виключенням і форми закінчення досудового розслідування. Чинним КПК України у порівнянні з КПК України 1960 р. внесено чіткість до їх переліку та закріплено відповідні норми в одній главі, тим самим значно полегшено їх застосування в практичній діяльності з одночасним встановленням істотних новел щодо процесуального порядку реалізації цих форм, що у своїй сукупності достатньо серйозно змінює порядок діяльності учасників кримінального провадження при закінченні досудового розслідування. Ці зміни системно в науці ще не досліджені, що не відповідає потребам сучасної правозастосовчої практики.

Теоретичним підґрунтям даного дослідження стали роботи вітчизняних та зарубіжних науковців та практичних працівників, таких як: С.С. Алексєєв, Ю.П. Алєнін, В.Г. Асташєнков, А.С. Барабаш, Ю.В. Баулін, С.М. Благодир, Н.Ю. Букша, Ю.В. Буров, Л.В. Герасимчук, Г.І. Глобенко, І.В. Гловюк, М.Є. Григор'єва, В.О. Гринюк, Ю.О. Гришин, О.А. Губська, С.В. Дрьомов, А.Я. Дубинський, С.П. Єфімичєв, Н.В. Жогін, І.В. Жук, І.Г. Івасюк, С.В. Ілюхіна, О.В. Капліна, Л.М. Карнеєва, Т.В. Каткова, М.М. Книга, О.Ф. Ковітіді, О.С. Козак, Г.Р. Крет, О.М. Ларін, В.В. Литвинов, М.О. Майгур, В.Т. Маляренко, Ж.В. Мандричєнко, Р.І. Матюшенко, Г.М. Мінковський, В.А. Михайлов, Т.Б. Ніколаєнко, Л.М. Палюх, А.Б. Романюк, В.М. Савицький, В.В. Сташис, М.С. Строгович, В.Я. Тацій, Ф.Н. Фаткуллін, І.Я. Фойницький, С.А. Шейфер, О.В. Шуваткін, А.Б. Юрасов та ін., які досліджували питання

форм закінчення досудового розслідування. Натомість варто зауважити, що майже усі використані в даному дослідженні наукові роботи аналізували відповідні правові положення або за КПК 1960 р., або за законодавством інших країн. Крім того, схожі проблеми стали предметом дисертаційних досліджень Д.В. Шилової («Захист прав та законних інтересів учасників кримінального провадження при його закритті на стадії досудового розслідування», 2014 р.) та В.М. Кобернюка («Закриття кримінального провадження зі звільненням особи від кримінальної відповідальності», 2014 р.).

КПК України 2012 р. передбачає три форми закінчення досудового розслідування: закриття кримінального провадження; складання та направлення до суду клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності; складання та направлення до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру. І хоча перелік форм закінчення досудового розслідування не зазнав суттєвих змін у порівнянні з КПК України 1960 р., сама процедура закінчення досудового розслідування потребує детального аналізу.

Саме наявність великої кількості правових новел поряд із відносною новизною прийнятого КПК України та, як результат, відсутність наукової розробки даного питання обумовлюють актуальність обраної теми даного дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконувалося у межах плану науково-дослідної роботи кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія» «Удосконалення сучасного кримінально-процесуального законодавства та забезпечення його ефективності в умовах правової реформи» на 2011–2015 рр. як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку української державності та права» на 2011–2015 рр. (державний реєстраційний номер 0110U000671).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є дослідження правової сутності форм закінчення досудового розслідування за КПК України 2012 р. та розробка науково-практичних рекомендацій щодо удосконалення положень чинного КПК України у цій сфері.

Для досягнення зазначеної мети було поставлено та вирішено наступні завдання:

з'ясувати сутність та значення інституту закінчення досудового розслідування;

визначити основні новели чинного КПК України у частині регулювання закінчення досудового розслідування у порівнянні із КПК 1960 р.;

розкрити процесуальні особливості та порядок закриття кримінального провадження;

охарактеризувати процесуальні особливості, порядок складання, структуру та зміст клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності;

визначити процедуру відкриття матеріалів іншої сторони;

охарактеризувати процесуальні особливості, порядок складання, структуру та зміст обвинувального акта;

визначити процесуальні особливості, порядок складання, структуру та зміст клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру;

виробити теоретично обґрунтовані рекомендації щодо удосконалення норм чинного КПК України, які регулюють порядок закінчення досудового розслідування.

Об'єктом дослідження є правовідносини, що виникають між суб'єктами кримінальної процесуальної діяльності у зв'язку та під час закінчення досудового розслідування.

Предметом дослідження є форми закінчення досудового розслідування за Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 року.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети в роботі були використані як загальнонаукові, так і спеціальні методи дослідження. За допомогою діалектичного методу проблематика форм закінчення досудового розслідування була вивчена в динаміці та у взаємозв'язку з іншими правовими інститутами кримінального процесуального права (п.п. 1.2, 2.1, 2.2, 3.2, 3.3). Порівняльно-правовий метод дозволив виявити спільні та відмінні риси в нормативному регулюванні закінчення досудового розслідування в законодавствах України та деяких країн СНД (Республіка Білорусь, Республіка Молдова, Республіка Казахстан, Російська Федерація), а також Балтійських країн (Латвійська Республіка, Литовська Республіка, Естонська Республіка) (п. 1.2). Метод системно-структурного аналізу допоміг розмежувати поняття «закінчення досудового розслідування» та «закінчення кримінального переслідування» (п. 1.2). Застосування методу системного аналізу допомогло виявити прогалини та колізії в КПК України 2012 р. та сформулювати практичні рекомендації щодо їх подолання (п.п. 1.2, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3). Статистичний метод застосовано при дослідженні матеріалів досудового розслідування (п.п. 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3). Соціологічний метод використовувався при проведенні анкетування (п.п. 1.2, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2, 3.3).

Теоретичною основою дисертаційного дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених з історії та теорії держави та права, конституційного, кримінального, кримінального процесуального права, філософії, кримінології.

Нормативно-правову базу дослідження складають Конституція України, акти кримінального та кримінального процесуального законодавства

України, постанови Пленуму Верховного Суду України, відомчі акти Генеральної прокуратури України тощо, акти кримінального процесуального законодавства Естонської Республіки, Латвійської Республіки, Литовської Республіки, Республіки Білорусь, Республіки Казахстан, Республіки Молдови, Російської Федерації.

Емпіричну базу дисертаційного дослідження становлять результати дослідження матеріалів 124-х кримінальних проваджень, які були проведені правоохоронними органами Житомирської та Одеської областей, та аналізу відповідних процесуальних документів, якими закінчувалось досудове розслідування зазначених кримінальних проваджень. Крім того, в дисертаційному дослідженні були використані результати соціологічного опитування 202 працівників органів внутрішніх справ і органів прокуратури Житомирської та Одеської областей.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є першим після прийняття КПК України 2012 р. спеціальним комплексним дослідженням теоретичних та практичних проблем правового регулювання форм закінчення досудового розслідування.

У межах здійсненого дослідження одержано такі результати, які мають наукову новизну:

вперше:

обґрунтовано необхідність розширення переліку форм закінчення досудового розслідування, що передбачений ст. 283 КПК України, такою формою, як направлення до суду обвинувального акта із підписаною сторонами угодою;

запропоновано чітко визначити часові рамки досудового розслідування шляхом внесення змін до ст. 219 КПК України, де необхідно вказати не лише початковий, а й заключний момент досудового розслідування;

зроблено висновок про доцільність обмеження кола осіб, які мають право вимагати від слідчого продовжити досудове розслідування у випадку смерті підозрюваного, близькими родичами та членами сім'ї, які зазначені в п. 1 частини першої ст. 3 КПК України;

запропоновано в ст. 284 КПК України закріпити за слідчим обов'язок повідомити зацікавленим суб'єктам при закритті кримінального провадження про їх право на ознайомлення із матеріалами кримінального провадження;

доведено необхідність внесення зміни до частини першої ст. 290 КПК України, змінивши формулювання «прокурор або слідчий за його дорученням» на «прокурор або слідчий»;

обґрунтовано доцільність розширення переліку додатків, які надсилаються до суду разом з обвинувальним актом та передбачені частиною четвертою ст. 291 КПК України, включивши до них угоду про примирення чи визнання винуватості у разі її укладання в порядку, передбаченому КПК України;

удосконалено:

визначення закінчення досудового розслідування як сукупності дій, що полягає в оцінці наявних доказів, систематизації матеріалів кримінального провадження, прийнятті остаточного рішення уповноваженою посадовою особою та ознайомленні зацікавлених учасників кримінального провадження з цим рішенням;

зміст поняття «закриття кримінального провадження», який включає в себе такі елементи: етап кримінальної процесуальної діяльності, окремий сформований інститут кримінального процесуального законодавства, завершальний етап досудового розслідування чи судового розгляду (у визначених законом випадках), рішення уповноваженого органу щодо припинення кримінального провадження щодо особи чи щодо всього провадження, яке оформляється в якості окремого процесуального документа, закінчення кримінально-процесуальних відносин;

обґрунтування поділу обвинувального акта на три складові частини: вступну, описову та додатків. Вступна частина обвинувального акта повинна включати в себе відомості, які зазначені у п.п. 1-4 частини другої ст. 291 КПК України, описова – у п.п. 5-9 частини другої ст. 291 КПК України, додатки перераховані в частині четвертій ст. 294 КПК України;

набуло подальшого розвитку:

теоретичні положення щодо чіткого розмежування понять «кримінальне розслідування» та «кримінальне переслідування». Кримінальне розслідування включає в себе цілий спектр процесуальних дій, а кримінальне переслідування спрямоване лише на доведення винуватості певної особи;

пропозиція закріпити в ст. 284 КПК України можливість закрити кримінальне провадження, якщо до суду надійшло відповідне клопотання у зв'язку із закінченням строків давності та якщо жодній особі не було повідомлено про підозру;

пропозиція визначити в КПК України форми письмового підтвердження того, що зацікавленим особам була надана можливість ознайомитися з матеріалами досудового розслідування, яке повинно мати форму протоколу та відповідати вимогам, які містяться у ст. 103 та ст. 104 КПК України;

положення про доцільність розширення переліку повноважень прокурора при ознайомленні з обвинувальним актом, який був направлений йому слідчим, ніж це передбачено частиною першою ст. 291 КПК України.

Практичне значення одержаних результатів. Наукові результати дисертаційного дослідження можуть бути використані у:

науково-дослідній роботі – для подальшої розробки проблеми форм закінчення досудового розслідування;

правотворчій діяльності – для розробки науково-обґрунтованих пропозицій щодо удосконалення кримінального процесуального

законодавства, зокрема, при внесенні змін та доповнень до Глави 24 чинного КПК України з метою усунення прогалин та колізій при регулюванні порядку закінчення досудового розслідування;

навчальному процесі – при викладанні нормативного курсу «Кримінальний процес», зокрема таких тем, як: «Форми закінчення досудового розслідування», «Закриття кримінального провадження», «Звільнення особи від кримінальної відповідальності», «Відкриття матеріалів іншій стороні», «Обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру», при підготовці робочої програми, підручників, навчально-методичних посібників із зазначеної дисципліни (Акт про впровадження в навчальну та наукову діяльність Національного університету «Одеська юридична академія» від 02 червня 2014 р.).

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення даного дисертаційного дослідження знайшли своє відображення в наукових працях, які стали предметом обговорення на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях: Міжнародній науковій конференції «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права» (м. Одеса, 30 листопада 2012 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Пріоритетні напрямки розвитку правової системи України» (м. Львів, 18-19 січня 2013 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Правова система України: сучасні тенденції та фактори розвитку» (м. Запоріжжя, 25-26 січня 2013 р.); регіональному круглому столі «Шляхи удосконалення кримінального процесуального законодавства» (м. Одеса, 19 квітня 2013 р.); V Всеукраїнській науково-практичній конференції «Правові реформи в Україні» (м. Київ, 16 жовтня 2013 р.); Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції «Актуальні проблеми доказування у кримінальному провадженні» (м. Одеса, 27 листопада 2013 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Правове життя сучасної України» (м. Одеса, 16-17 травня 2014 р.).

Публікації. Основні положення дисертації відображені у двадцяти публікаціях, у тому числі в шести наукових статтях, опублікованих у фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, двох наукових статтях, опублікованих у зарубіжному періодичному виданні, дванадцяти тезах доповідей на наукових та науково-практичних конференціях.

Структура. Дисертація складається зі вступу, 3 розділів, що містять 7 підрозділів, висновків, додатків, списку використаних джерел (274 найменування). Загальний обсяг дисертації становить 216 сторінок, з них основного тексту – 176 сторінки, додатків – 9 сторінок, список використаних джерел розміщений на 31 сторінці.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, мету і завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, зазначено відомості про апробацію результатів дослідження, публікації та структуру дисертації.

Перший розділ «Сутність форм закінчення досудового розслідування за КПК України 2012 р.» складається з двох підрозділів, у яких проаналізовано стан дослідження обраної проблематики дисертаційної роботи і визначено поняття та види форм закінчення досудового розслідування.

У **підрозділі 1.1. «Стан дослідження проблематики форм закінчення досудового розслідування у науці кримінального процесуального права»** проаналізовано основні напрямки досліджень проблематики форм закінчення досудового розслідування. Різні думки щодо самого поняття «закінчення досудового розслідування» та класифікацій форм висловили такі науковці як Ю.П. Аленін, Г.І. Глобенко, Ю.М. Грошевий, А.Г. Каткова, Т.В. Каткова та ін.

Питанню закриття кримінального провадження (за раніше діючим процесуальним законодавством – кримінальної справи) серед науковців та практиків також приділялася значна увага. Крім того, значна кількість наукових досліджень була присвячена питанню звільнення особи від кримінальної відповідальності. Вченими досліджувалося як саме поняття «звільнення особи від кримінальної відповідальності», так і підстави, умови та процедура для такого звільнення.

У зв'язку з прийняттям нового кримінального процесуального законодавства значна кількість наукових праць втратила свою актуальність. Однак необхідно зауважити, що і КПК України 1960 р., і КПК України 2012 р. базуються на певних загально-правових принципах, які прямо чи опосередковано впливають на абсолютно усі інститути кримінального процесу, а тому більшість наукових праць вчених-правників є теоретичною базою досліджень у царині доктрини кримінального процесу, у тому числі й форм закінчення досудового розслідування.

У **підрозділі 1.2. «Поняття та види форм закінчення досудового розслідування за КПК України 2012 р.»** проаналізовано думки науковців щодо визначення сутності поняття «закінчення досудового розслідування», в результаті чого було запропоновано визначення закінчення досудового розслідування як цілої сукупності дій, яка полягає в оцінці наявних доказів, систематизації матеріалів кримінального провадження, прийнятті остаточного рішення уповноваженою посадовою особою та ознайомленні зацікавлених учасників кримінального провадження з цим рішенням. Тобто слідчий (прокурор), переконавшись, що всі необхідні слідчі дії були виконані та усі необхідні

докази були зібрані, певним чином закріплені та відповідають характеристикам належності, достатності, допустимості та достовірності, а також переконавшись, що були дотримані усі права учасників кримінального провадження, закінчує досудове розслідування винесенням відповідного рішення.

Проаналізовано нормативне регулювання закінчення досудового розслідування в кримінальному процесуальному законодавстві України, Республіки Білорусь, Республіки Молдова, Республіки Казахстан, Латвійської Республіки, Литовської Республіки, Російської Федерації, Естонської Республіки, вказано на позитивні аспекти закріплення єдиного переліку форм закінчення досудового розслідування, який міститься в ст. 283 КПК України.

Зазначено, що в ст. 283 КПК України законодавець надав неповний перелік форм досудового розслідування. Керуючись такими ознаками, як порядок досудового розслідування, процесуальні можливості учасників кримінального провадження та мета, яку намагається досягти слідчий закінчуючи досудове розслідування, можна виділити ще одну форму закінчення досудового розслідування – направлення до суду обвинувального акта із підписаною угодою.

Другий розділ «Закриття кримінального провадження та складання клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності як окремі форми закінчення досудового розслідування» складається з двох підрозділів та присвячений аналізу двох форм закінчення досудового розслідування: шляхом закриття кримінального провадження та складання клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

У *підрозділі 2.1. «Поняття, підстави та порядок закриття кримінального провадження за КПК України 2012 р.»* поняття «закриття кримінального провадження» досліджене в якості багатоаспектного поняття, яке включає в себе наступні елементи: етап кримінальної процесуальної діяльності; окремий сформований інститут кримінального процесуального законодавства; завершення стадії досудового розслідування чи судового розгляду (у визначених законом випадках); рішення уповноваженого органу про припинення кримінального провадження щодо особи чи щодо всього провадження, яке оформляється в якості окремого процесуального документа; закінчення кримінально-процесуальних відносин.

Зазначено, що у чинному КПК України підстави закриття кримінального провадження розподілені за суб'єктивним принципом, тобто відповідно до того суб'єкта, який може прийняти дане рішення. Крім того, умовою розподілу підстав закриття кримінального провадження також може бути і стадія, на якій таке рішення приймається. У даному випадку вбачається зв'язок між суб'єктом, який приймає рішення, та відповідною стадією. Якщо правомочними суб'єктами є слідчий та прокурор, то і закриття буде відбуватися на стадії досудового розслідування.

Запропоновано у випадку закриття кримінального провадження щодо померлої особи чітко визначити коло суб'єктів, які мають право вимагати продовжити досудове розслідування, зазначивши, що таке право мають лише близькі родичі та члени сім'ї, до яких відносяться особи, зазначені в п. 1 частини першої ст. 3 КПК України.

У *підрозділі 2.2. «Умови, підстави та процесуальний порядок складання клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності»* зазначено, що за КПК України 2012 р. процесуальний порядок звільнення особи від кримінальної відповідальності регулюється окремим параграфом (§ 2 Глави 24). Раніше відповідні статті не були згруповані належним чином, що певною мірою ускладнювало їх застосування. Крім того, КПК України 2012 р. регулює загальний порядок звільнення особи від кримінальної відповідальності, не зазначаючи, в яких саме випадках цей порядок застосовується. Єдиним положенням, яке вказує на підстави та умови звільнення, є частина перша ст. 285 КПК України, в якій зазначається, що особа звільняється від кримінальної відповідальності у випадках, передбачених законом України про кримінальну відповідальність. Таким чином законодавець цілком слушно розділив Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси.

Зазначено, що в КПК України 2012 р. чітко не передбачений обов'язок слідчого ознайомити підозрюваного із матеріалами кримінального провадження при звільненні такої особи від кримінальної відповідальності. Відповідно, особа, щодо якої передбачена можливість звільнення від кримінальної відповідальності, може ознайомитися із матеріалами провадження згідно зі ст. 221 КПК України лише за згодою слідчого. Тому доцільно прямо вказати, що слідчий зобов'язаний надати підозрюваному матеріали кримінального провадження для ознайомлення в порядку, передбаченому ст. 221 КПК України.

Проаналізовано положення КПК України 2012 р. щодо обов'язку уповноваженої особи з'ясувати думку підозрюваного при складанні клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності. І хоча законодавець зобов'язав і прокурора, і суддю з'ясувати думку потерпілого при звільненні особи від кримінальної відповідальності, позиція потерпілого у більшості випадків ніяк не може вплинути на остаточне рішення суду.

Третій розділ «Закінчення досудового розслідування складанням обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру» складається з трьох підрозділів, які присвячені аналізу процедури складання та направлення до суду обвинувального акта та клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, а також аналізу відкриття матеріалів іншій стороні.

У *підрозділі 3.1. «Особливості процедури відкриття матеріалів іншій стороні»* зазначено, що згідно з КПК України 2012 р. сторони та інші учасники кримінального процесу при ознайомленні з матеріалами кримінального провадження можуть не лише робити виписки, а й знімати копії. Завдяки можливості отримати копії документів процес ознайомлення значно прискорюється, підвищується якість підготовки сторони захисту до судового провадження. Досліджено процесуальне становище прокурора при відкритті матеріалів іншій стороні та запропоновано внести зміни до ст. 290 КПК України та надати слідчому можливість самостійно надавати доступ до матеріалів досудового розслідування, не отримуючи погодження прокурора.

Проаналізовано обов'язок слідчого чи прокурора після ознайомлення з матеріалами кримінального провадження відібрати письмове підтвердження того, що зацікавленим особам була надана можливість ознайомитися з відповідними матеріалами. Зазначено, що КПК України чітко не зазначає, яка повинна бути форма такого підтвердження. Як і при фіксуванні будь-якої процесуальної дії, підтвердження повинно мати форму протоколу та відповідати вимогам, які містяться у ст. 103 та 104 КПК України.

Запропоновано розширити перелік суб'єктів, закріплений частиною десятою ст. 290 КПК України, додавши до переліку осіб, які можуть бути обмежені в часі при ознайомленні із матеріалами досудового розслідування цивільного позивача, його представника чи законного представника, цивільного відповідача та його представника, які можуть навмисно затягувати час у процесі ознайомлення із матеріалами кримінального провадження.

У *підрозділі 3.2. «Порядок складання та направлення обвинувального акта до суду за КПК України 2012 р.»* зазначено, що згідно з чинним КПК України в обвинувальному акті достатньо легко відокремити лише вступну частину. Описова та резолютивна частина тісно переплітаються, а отже розмежувати їх неможливо. Тож можна дійти висновку, що чинний КПК України передбачає три складові частини обвинувального акта: вступну, описову та додатки. Вступна частина обвинувального акта повинна включати в себе відомості, які зазначені у п.п. 1-4 частини другої ст. 291 КПК України. До них належать: найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер; анкетні відомості кожного обвинуваченого (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання, громадянство, а також відомості про повідомлення цим особам про підозру із зазначенням правової кваліфікації правопорушення); анкетні відомості кожного потерпілого (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання, громадянство); прізвище, ім'я, по батькові та займана посада слідчого, прокурора. Описова частина обвинувального акта складає центральну, найбільш об'ємну частину цього документа. Тут найголовнішим є викладення саме фактичних обставин кримінального правопорушення, про що йдеться у п. 5 частини другої ст. 291

КПК України. Також до описової частини обвинувального акта можна віднести обставини, що обтяжують чи пом'якшують покарання та розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, підстави застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичної особи, розмір витрат на залучення експерта та дату і місце складання обвинувального акта. Також до описової частини обвинувального акта варто віднести відомості, що характеризують особу підозрюваного, хоча це прямо і не передбачено ст. 291 КПК України. Додатки перераховані в частині четвертій ст. 291 КПК України.

Зазначено, що перелік документів, які разом із обвинувальним актом направляються до суду, не відповідає тому переліку, який наданий у частині четвертій ст. 284 КПК України. Так, при укладанні угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним чи про визнання винуватості, прокурор, керуючись вимогами ст. 474 КПК України, повинен надіслати обвинувальний акт разом із підписаною угодою до суду. Також існує необхідність направляти до суду довідку про список осіб, які підлягають виклику в судове засідання.

Зазначено, що після ознайомлення з обвинувальним актом прокурор має більше повноважень щодо вирішення подальшої долі даного процесуального документа, ніж зазначено у частині першій ст. 291 КПК України. Він має такі самі повноваження, які були зазначені в ст. 229 КПК 1960 р., тобто крім направлення обвинувального акта до суду та складання нового, він ще може повернути обвинувальний акт і матеріали провадження слідчому із вказівками провести ті чи інші слідчі дії чи закрити кримінальне провадження за наявності підстав, які передбачені ст. 284 КПК України.

У підрозділі 3.3. «Особливості закінчення досудового розслідування складанням клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру» зазначено, що клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру складається майже з тих самих частин, з яких складається обвинувальний акт та які зазначені у ст. 291 КПК України. Однак існують певні особливості. Так, уповноважена особа при складанні клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру повинна також зазначити про наявність у особи розладу психічної діяльності на момент вчинення кримінального правопорушення чи на момент досудового розслідування, характеристику особи, щодо якої існує можливість застосувати примусові заходи медичного характеру (наявність розладу психічної діяльності в минулому, поведінка особи до, на момент та після вчинення кримінального правопорушення, небезпечність особи внаслідок її психічного стану для самої себе та інших осіб), обґрунтування необхідності застосування примусових заходів медичного характеру із зазначенням самого заходу, який необхідно застосувати, а також думку слідчого (прокурора) щодо можливості особи бути присутньою під час судового розгляду. У клопотанні про застосування примусових заходів виховного характеру додатково вказуються

відомості, які зазначені у ст. 485 КПК України, тобто ті, які характеризують особу неповнолітнього та вказують на можливість його виправлення без застосування кримінального покарання; умови та підстави застосування примусового заходу виховного характеру (вчинення вперше кримінального проступку, злочину невеликої або необережного злочину середньої тяжкості, доведення висновків щодо можливості виправлення неповнолітнього), а також зазначення виду заходу виховного характеру, який необхідно застосувати.

ВИСНОВКИ

У дослідженні наведено теоретичні узагальнення і нове вирішення наукового завдання, що полягає в розробці рекомендацій щодо внесення змін до чинного КПК України з метою удосконалення процедури закінчення досудового розслідування. До найбільш вагомих наукових результатів роботи належать такі:

1. Закінчення досудового розслідування – це ціла сукупність дій, яка полягає в оцінці наявних доказів, систематизації матеріалів кримінального провадження, прийнятті остаточного рішення уповноваженою посадовою особою та ознайомленні зацікавлених учасників кримінального провадження з цим рішенням. Тобто слідчий (прокурор) переконавшись, що усі необхідні слідчі дії були виконані та усі необхідні докази були зібрані, певним чином закріплені та відповідають умовам належності, достатності, допустимості та достовірності, а також переконавшись, що були дотримані усі права учасників кримінального провадження, закінчує досудове розслідування винесенням відповідного рішення.

2. Виходячи із процесуальних особливостей направлення до суду обвинувального акта разом із підписаною сторонами угодою, пропонується внести зміни до частини другої ст. 283 КПК України та викласти її у наступній редакції:

«2. Прокурор зобов'язаний у найкоротший строк після повідомлення особі про підозру здійснити одну з таких дій:

...3) звернутися до суду з обвинувальним актом, обвинувальним актом з підписаною сторонами угодою, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру».

3. До прийняття КПК України 2012 р. питання класифікації підстав закриття кримінальних справ стояло досить гостро. Тож достатньо суттєвим кроком на шляху до покращення кримінального процесуального законодавства є чіткий та єдиний перелік підстав закриття кримінального провадження, який закріплений в частинах першій та другій ст. 284 КПК України, де ці підстави поділені одразу за двома принципами: суб'єктом, який приймає кінцеве рішення, та стадією, на якій це рішення приймається.

4. У випадку смерті підозрюваного (обвинуваченого) в КПК України чітко не зазначено, хто саме має право звернутися до слідчого із вимогою продовжувати досудове розслідування з метою реабілітації померлого. Нечітка регламентація даного положення КПК України може бути причиною зловживання правом зацікавленими особами. Видається доцільним чітко визначити коло суб'єктів, які мають право вимагати продовжити досудове розслідування щодо померлої особи, зазначивши, що таке право мають лише близькі родичі.

5. Постанова слідчого, прокурора про закриття кримінального провадження повинна відповідати вимогам ст. 110 КПК України та складатися з трьох частин: вступної, мотивувальної та резолютивної. Однак саму ст. 110 КПК України варто доповнити, зазначивши, що відповідні постанови повинні відповідати вимогам законності, обґрунтованості та вмотивованості.

6. Видається доцільним доповнити частину четверту ст. 284 КПК України положенням про те, що копія постанови про закриття кримінального провадження також надсилається цивільному позивачу, його представнику, законному представнику з метою захисту їх прав та законних інтересів.

7. Чинний КПК України недостатньо ретельно регулює питання ознайомлення зацікавлених осіб із матеріалами кримінального провадження, яке було закрито постановою слідчого чи прокурора. У ст. 284 КПК України варто зазначити, що разом із копією постанови про закриття кримінального провадження заявнику, потерпілому, його представнику чи законному представнику, підозрюваному, захиснику, його законному представнику, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, а також цивільному позивачу, його представнику чи законному представнику повинне надсилатися повідомлення про можливість ознайомитися із матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому ст. 221 КПК України.

8. З метою усунення прогалин чинного кримінального процесуального законодавства п. 2 частини першої ст. 219 КПК України варто викласти в наступній редакції: «Досудове розслідування повинно тривати не більше: ... 2) двох місяців з дня повідомлення особі про підозру до моменту внесення прокурором відомостей до Єдиного реєстру досудового розслідування про закінчення досудового розслідування». Відповідні зміни можна внести і щодо строків розслідування кримінальних проступків.

9. Видається доцільним внести зміни до ст. 290 КПК України, змінивши формулювання «прокурор або слідчий за його дорученням» на «прокурор або слідчий». Така зміна, з одного боку, дозволяє прокурору за його бажанням здійснювати відкриття матеріалів кримінального провадження, а з іншого – не позбавляє слідчого його процесуальної незалежності на кінцевому етапі досудового розслідування.

10. Існує необхідність розширити перелік суб'єктів, передбачений частиною десятою ст. 290 КПК України, додавши до переліку осіб, які можуть бути обмежені в часі при ознайомленні із матеріалами досудового розслідування цивільного позивача, його представника чи законного представника, цивільного відповідача та його представника, які можуть навмисно затягувати час у процесі ознайомлення із матеріалами кримінального провадження.

11. Після ознайомлення з обвинувальним актом прокурор має більше повноважень щодо вирішення подальшої долі даного процесуального документа, ніж зазначено у частині першій ст. 291 КПК України. Він має такі самі повноваження, які були зазначені в ст. 229 КПК 1960 р., тобто крім направлення обвинувального акта до суду та складання нового, він ще може повернути обвинувальний акт і матеріали провадження слідчому із вказівками провести ті чи інші слідчі дії, чи закрити кримінальне провадження за наявності підстав, які передбачені ст. 284 КПК України.

12. У зв'язку із структурними змінами, які були внесені до обвинувального акта у порівнянні з обвинувальним висновком, виділити універсальні його складові частини неможливо. Аналізуючи структуру кримінального акта, достатньо легко відокремити лише вступну частину. Описова (описово-мотивувальна) та резолютивна частини тісно переплітаються між собою, а отже розмежувати їх достатньо складно. При цьому законодавець достатньо чітко виділяє додатки, які надсилаються до суду разом із обвинувальним актом. Таким чином, дослідивши думки різних вчених щодо визначення складових частин обвинувального акта, проаналізувавши відповідні положення КПК України 1960 р. та КПК України 2012 р., можна дійти висновку, що чинний КПК України передбачає три складові частини обвинувального акта: вступну, описову та додатки.

13. Перелік документів, які разом із обвинувальним актом направляються до суду, не відповідає переліку, який закріплений у частині четвертій ст. 284 КПК України. Так, при укладанні угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним чи про визнання винуватості, прокурор, керуючись вимогами ст. 474 КПК України, повинен надіслати обвинувальний акт разом із підписаною угодою до суду. Також існує необхідність направляти до суду довідку про список осіб, які підлягають виклику в судове засідання.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Торбас О.О. Характеристика окремих положень відкриття матеріалів іншій стороні кримінального провадження за Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 р. / О.О. Торбас // Науковий вісник Ужгородського

- національного університету. Серія «Право». – 2012. – Вип. 19. Том 4. – С. 159-162.
2. Торбас О.О. Думка потерпілого щодо можливості звільнення особи від кримінальної відповідальності за Кримінальним процесуальним кодексом 2012 року / О.О. Торбас // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 2(6). – С. 137-142
 3. Торбас О.О. Загальна характеристика застосування примусових заходів медичного характеру за чинним КПК України / О.О. Торбас // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. – 2013. – № 6-2 (том 2). – С. 132-136
 4. Торбас О.О. Загальна характеристика застосування примусових заходів виховного характеру за чинним КПК України / О.О. Торбас // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 3-2. – С. 326-328. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pap.in.ua/3-2_2013/9/Torbас%20О.О..pdf
 5. Торбас О.О. Повноваження прокурора на стадії досудового розслідування при затвердженні обвинувального акта / О.О. Торбас // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». – 2013. – № 4. – С. 171-174
 6. Торбас О. Загальна характеристика структури обвинувального акта за чинним КПК України / О.О. Торбас // Юридичний вісник. – 2014. – № 1. – С. 221-227.
 7. Торбас А. Анализ роли потерпевшего при освобождении лица от уголовной ответственности согласно УПК Украины / А.А. Торбас // Закон и жизнь. – 2013. – № 8/1. – С. 68-71.
 8. Торбас А. Определение и анализ структуры обвинительного акта согласно УПК Украины 2012 / А.А. Торбас // Закон и жизнь. – 2014. – № 4/3. – С. 128-132.
 9. Торбас О.О. Закриття кримінального провадження за новим Кримінальним процесуальним кодексом України: характеристика деяких новел / О.О. Торбас // Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права : матер. Міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 30 листопада 2012 р.) Т. 2 / відп. за вип. д.ю.н., проф. В.М. Дрьомін ; Націон. ун-т «Одеська юридична академія». – Одеса : Фенікс, 2012. – С. 341-343.
 10. Торбас О.О. Відкриття матеріалів іншій стороні як засіб забезпечення прав людини під час кримінального розслідування / О.О. Торбас // Пріоритетні напрями розвитку правової системи України: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 18-19 січня 2013 р.). – Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2013. – У 2-х ч. – Ч. II. – С. 100-102.
 11. Торбас О.О. Порівняльна характеристика обвинувального акту та обвинувального висновку за старим та чинним процесуальним

- законодавством / О.О. Торбас // Правова система України: сучасні тенденції та фактори розвитку : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 25-26 січня 2013 р.). У 2-х ч. – Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2013. – Ч. II. – С. 96-98.
12. Торбас О.О. Особливості визначення моменту закриття кримінального провадження / О.О. Торбас // Правове життя сучасної України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м.Одеса, 16-17 травня 2013 р.) Т. 2 / відп. за випуск д.ю.н., проф. В.М. Дрьомін ; Націон. ун-т «Одеська юридична академія». – Одеса : Фенікс, 2013. – С. 449-451.
 13. Торбас О.О. Момент закінчення досудового розслідування за КПК 2012 р. / О.О. Торбас // Актуальні питання теорії та практики застосування сучасного вітчизняного та міжнародного права : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 15-16 червня 2013 р.). – К. : Центр правових наукових досліджень, 2013. – С. 103-106.
 14. Торбас О.О. Особливості ознайомлення із матеріалами кримінального провадження, яке було закрите згідно зі ст. 284 КПК / О.О. Торбас // Особливості нормотворчих процесів в умовах адаптації законодавства України до вимог Європейського Союзу : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Херсон, 14-15 червня 2013 р.). – Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2013. – С. 204-206.
 15. Торбас О.О. Особливості оскарження деяких положень постанови про закриття кримінального провадження / О.О. Торбас // Шляхи удосконалення кримінального процесуального законодавства : матер. регіонального круглого столу (м. Одеса, 19 квітня 2013 р.) / відп. за вип. д.ю.н., проф. Ю.П. Аленін ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». – Одеса : Юридична література, 2013. – С. 168-174.
 16. Торбас О.О. Колізії між КК та КПК України в частині звільнення неповнолітнього від кримінальної відповідальності / О.О. Торбас // Правові реформи в Україні. Ч. 2 : зб. матер. V Всеукр. наук.-теорет. конф. (м. Київ, 16 жовтня 2013 р.). – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2013. – С. 130-132.
 17. Торбас О.О. Особливості предмета доказування при складанні клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності у зв'язку з діяльним каяттям / О.О. Торбас // Актуальні проблеми доказування у кримінальному провадженні: матер. Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Одеса, 27 листопада 2013 р.) / відп. за вип. Ю.П. Аленін. – Одеса : Юридична література, 2013. – С. 97-101.
 18. Торбас О.О. Направлення до суду обвинувального акту разом із угодою як окрема форма закінчення досудового розслідування / О.О. Торбас // Європейські стандарти захисту прав та свобод людини у кримінальному судочинстві: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 13 грудня 2013 р.). – Х. : Право, 2013. – С. 120-124.

19. Торбас О.О. *Форми закінчення досудового розслідування за КПК України та кримінальним процесуальним законодавством інших країн* / О.О. Торбас // *Правове життя сучасної України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 16-17 травня 2014 р.) : у 2 т. Т. 1* / відп. ред. В.М. Дрьомін. – Одеса : Юридична література, 2014. – С. 718-722.
20. Торбас О.О. *Момент закінчення досудового розслідування: аналіз соціологічного дослідження серед працівників правоохоронних органів* / О.О. Торбас // *Проблемні питання застосування КПК України в сучасних умовах : матер. круглого столу (м. Київ, 4 квітня 2014 р.)*. – К. : ФОП Ліпкан О.С., 2014. – С. 178-182.

АНОТАЦІЯ

Торбас О.О. Форми закінчення досудового розслідування за Кримінальним процесуальним кодексом України 2012 р. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. – Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2015.

Дисертація є першим спеціальним комплексним дослідженням теоретичних та практичних проблем правового регулювання форм закінчення досудового розслідування за Кримінальним процесуальним кодексом 2012 року.

З'ясовано сутність та значення інституту закінчення досудового розслідування. Визначено основні новели чинного КПК України у частині регулювання закінчення досудового розслідування у порівнянні із КПК 1960 р. Розкрито процесуальні особливості та порядок закриття кримінального провадження.

Охарактеризовано процесуальні особливості, порядок складання, структуру та зміст клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності, обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного та виховного характеру. Визначено процедуру відкриття матеріалів іншій стороні.

Розроблено теоретично обґрунтовані рекомендації щодо удосконалення норм чинного КПК України, які регулюють порядок закінчення досудового розслідування.

Ключові слова: закінчення досудового розслідування, закриття кримінального провадження, звільнення особи від кримінальної відповідальності, обвинувальний акт, примусові заходи медичного і виховного характеру.

АННОТАЦИЯ

Торбас А.А. Формы окончания досудебного расследования по Уголовному процессуальному кодексу Украины 2012 г. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.09 – уголовный процесс и криминалистика; судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность. – Национальный университет «Одесская юридическая академия», Одесса, 2015.

Диссертация является первым после принятия Уголовного процессуального кодекса 2012 года специальным комплексным исследованием актуальных теоретических и практических проблем правового регулирования форм окончания досудебного расследования.

Раскрывается сущность и значение института окончания досудебного расследования путем определения его как целой совокупности действий, которые заключаются в оценке доказательств, систематизации материалов уголовного производства, принятии окончательного решения уполномоченным должностным лицом и ознакомлении заинтересованных участников уголовного процесса с этим решением.

Определяются основные новеллы УПК Украины в части регулирования окончания досудебного расследования. Анализируется единый перечень форм окончания досудебного расследования и подчеркивается необходимость его расширения, так как отдельной формой окончания досудебного расследования является направление в суд обвинительного акта вместе с подписанным соглашением.

Характеризуется процессуальные особенности и порядок закрытия уголовного производства. Указывается, что УПК Украины 2012 г. не выделяет в качестве требований к постановлениям следователя либо прокурора (в том числе и постановлений о закрытии уголовного производства) требования законности, обоснованности и мотивированности, хотя они должны соблюдаться в обязательном порядке. Предлагается усовершенствовать процедуру закрытия уголовного производства путем обязательного письменного уведомления всех заинтересованных лиц об окончании досудебного расследования и предоставлении материалов уголовного производства к ознакомлению.

Определяются процессуальные особенности, порядок составления, структура и содержание ходатайства об освобождении лица от уголовной ответственности, обвинительного акта, ходатайства о применении принудительных мер медицинского и воспитательного характера. Раскрывается роль потерпевшего при освобождении подозреваемого (обвиняемого) от уголовной ответственности. Анализируется структура обвинительного акта и полномочия прокурора при ознакомлении с обвинительным актом.

Выделяются универсальные составные части ходатайств о применении принудительных мер медицинского и воспитательного характера, которые отвечают требованиям ст. 291 и глав 38 и 39 УПК Украины относительно применения данных мер.

Анализируются особенности открытия материалов другой стороне при направлении в суд обвинительного акта, ходатайства о применении принудительных мер медицинского и воспитательного характера. Подчеркивается необходимость расширения перечня лиц, которые могут быть ограничены во времени при ознакомлении с материалами уголовного производства, с целью недопущения умышленного затягивания процедуры такого ознакомления.

Формулируются научно обоснованные предложения по совершенствованию уголовного процессуального законодательства Украины в части детализации процедуры окончания досудебного расследования.

Ключевые слова: окончание досудебного расследования, закрытие уголовного производства, освобождение лица от уголовной ответственности, обвинительный акт, принудительные меры медицинского и воспитательного характера.

SUMMARY

Torbas O.O. Forms of pre-trial investigation finishing according to the Criminal Procedural Code of Ukraine (2012). – Manuscript.

Dissertation for obtaining Candidate of Law Degree, speciality 12.00.09 – criminal process and criminalistics; forensic examination; investigation and search activity.– National University “Odessa Law Academy”, Odessa, 2015.

The dissertation is the first special comprehensive research that is devoted to current theoretical and practical problems of forms of pre-trial investigation finishing.

The concepts and importance of the institution of finishing of pre-trial investigation are determined. Novelties of Criminal Procedural Code of Ukraine (2012) devoted to the regulation of finishing of pre-trial investigation are defined. The concepts and conditions of closing criminal proceedings are formulated.

Procedural features, structure and content of motion for the exemption from criminal liability, indictment and motion to impose compulsory medical or disciplinary measures are defined.

Scientifically reasonable proposals concerning the improvement of criminal procedural legislation of Ukraine in the field of Forms of pre-trial investigation finishing are introduced.

Key words: pre-trial investigation finishing, closing criminal proceedings, exemption of a person from criminal liability, indictment, compulsory medical or disciplinary measures

